

Eenige jaren geleden zag ik op een tentoonstelling hier in Den Haag een aquarel van een mij onbekend jong schilder, H. A. van Meegeren. De teekening stelde voor een jonge vrouw, achteloos voor een spiegel gezeten en zich pozierend. Hierin troffen me vooral de vlugheid van actie, de knappe teekening, de fijnheid van kleur. Dat heele ding leefde: er was gratie, geest, fonkeling. De lenige levendigheid en bewegelijkheid van het figuurtje, de tintelende reflexen van allerlei toiletgerei, de sobere, ingehouden, maar toch sprekende kleur waren van ongewone bekoring. Dit was geen stokkerig en verstokt academisme, maar evenmin slobberig en slordig modernisme. Hier was een gezonde „copieerlust des dagelijkschen levens”, zooals Potgieter 't noemde, maar zonder slaafsche fotografische peuterigheid en afgematte, uitgekeken doodgewerktheid.

Wanneer sommigen tegenwoordig beweren, dat de kunst des te hooger komt te staan naarmate men zich meer van de werkelijkheid verwijderd, en dat de aanschouwing van bepaalde of onbepaalde vierkantjes kleur hooger

emotie moet wekken dan de dreunende orgelklanken van een Rembrandt, de fijne onstoffelijken van een Whistler, de verheven natuurvisioenen van een Turner, de manerag doorzilverde droomen van een Corot, dan is het al heel ver met ons gekomen, en dan zijn we diep gezonken in het moeras van impotentie en decadentie. Trouwens Rembrandt zelf schreef aan Huygens, toen die hem vroeg hoe hij werkte: „Ik tracht zoo zuiver mogelijk de natuur te copieeren.” En aangezien een echt schilder geen copieermachine is, maar een uiterst gevoelige zieleplaat, zal ieder, die waarlijk iets te zeggen heeft, ook wel iets van zichzelf in zijn „copie” leggen, zonder over te slaan in ziekelijke, delireerende fantasieën. Men bedenke ook, dat voor een behoorlijke weergeving van wat boeit, treft en ontroert, ook een zekere eigenschap en kundigheid noodig is, die men teekenen noemt, en het komt mij voor dat zeer velen van de „ich weiss nicht was soll es bedeuten”-school deze kunst als een soort *quantité négligable* meenen te mogen beschouwen. En daardoor komt het m.i. dat zij, er geen

kans toe ziende de natuur ook maar in de verste verte te benaderen, in hun bedremmelde benardheid hun „fantasieën” gaan schilderen, waartoe ten slotte niet veel meer dan verf, penseelen, een stuk doek of een plank noodig zijn. Het ironisch-tragische van een geval als Vincent van Gogh is, dat hij zijn beste dingen maakte in zijn meer bezadigden tijd, zooals den mooien landweg te Nunen, die in Boymans hangt, en toen geen navolgers vond; maar dat hij, toen hij visionair geworden de zon en het licht wilde schilderen, en landwegen maakte, die steil naar boven gingen, zóó den hemel in, met een kleur „that never was on sea or land”, hij allerlei nabootsers vond, machtelozen, die „nach berühmtem Muster” het meenden te moeten zoeken in het quasi-naïeve, onbeholpene en buitensporige. Zoo waren er, die zonder vasten grond de heele 17de eeuw, de Constable-school, de Barbizonners pardoos negeerden, en in het voetspoor van den lateren van Goch er op los

Sommige van zijn kerkrumten deden zeer veel aan Bosboom denken, maar ik heb er ook gezien, waarin hij los van den grootmeester was, en zichzelf gaf, zonder meer. Zijn schildering, hoe achteloos, los en zwierig er somtijds uitziet, rust op degelijke basis; van jongs af teekende hij al, en daarna was het „alsmaar” teekenen, teekenen, en nog eens teekenen. De oude philoloog Daniel Wyttenbach zei eens: „O heilzaam voornemen van steeds herhalen, en nooit genoeg te prijzen”; mutatis mutandis, zouden we dit, op het teekenen toegepast, het devies van Van Meegeren kunnen noemen. Teekenen lijkt hem de hoofdzaak, het vrijwel ééne noedige voor het maken van een schilderij (we nemen er natuurlijk bij aan dat een schilder compositie-talent en kleurgevoel heeft, en deze zijn in niet geringe mate bij Van Meegeren aanwezig), en daarvoor moet men volgens hem — en ook volgens mij — de teekening volkomen beheerschen. Anders blijft het min

Kinderen en schapen.

smeerden, zonder zich af te vragen of er zich om te bekommeren of wat ze vervaardigden presentabel en logisch was en aan de meest elementaire eischen van schoonheid voldeed. Dit is naar mijn meening de bron geweest van veel ellende in de schilderkunst, die lang heeft nagewerkt en dat nóg doet. Het komt me voor dat er een groot stuk verantwoordelijkheidsgevoel in de tegenwoordige schilderkunst — en in deze niet alleen — hopeloos zoek is.

Maar om tot ons onderwerp terug te keeren. Later zag ik van van Meegeren een forschen, met rood krijt geteekenden ezelskop, ook een con brio gedane olieverschets van hetzelfde sujet, nog meer interieurs, vooral met kinderen, een moeder met kind, kerkinterieurs, landschappen, portretten, alles van een vlotte vastheid (wat een tegenspraak schijnt, maar het niet is), een spelend ernst, een lenig-bedeedsde zekerheid, waarbij nu eens de eene eigenschap, dan weer de andere, al naar het onderwerp, meer naar voren sprong.

of meer een onschuldig (of schuldig), halfbewust prutsen met kleurtjes, en vaak een onverantwoord samenstel van toevalligheden. Kunst is niet alleen gevoel, maar de volkomen harmoniseering, de hoogere eenheid van gevoel en gedachte, waarbij het werk van hoofd en hart evenwichtig blijft, de eenheid schept in de veelheid, en den schoonen schijn van de dingen geeft in redelijken glans.

Wat voor schoons zit er in een koeienkop verborgen? De reproductie zal het u zeggen: de illusie van het geval, goedig-ernstige sturing van doordonkerd lichtoo, sonore diepte, in één woord iets dat „das reine Wohlgefallen” geeft, het simpele natuurgegeven op hooger plan gebracht. Nu en dan is er een humoristisch element in van Meegeren's werk. Zie dien bengel met de tulpen, het brutaal-guitige en trotsch-uitdagende van 't jong met zijn bundel bloemenpracht, de tulpen, wier weelderige overloed met virtuositeit is gepenseeld. En zoo zou ik kunnen voortgaan, desnoods meer in bijzonderheden afdalend, maar ik wil

geen beschrijvingen van schilderijen geven, alleen maar indrukken en korte, kenschetsende trekjes. Zijn Talmud-lezen, allang het eigendom van een gelukkigen bezitter, geeft in al zijn kunstvaardige souplesse toch het gespannene van de aandacht, de verdiepte en het verzonken-zijn uitstekend weer. De strandtooneelen zijn van een lichten, fijnen, haast feerieken toon, gehouden als ze zijn in een gamma van pbleig wit, grijs en matgeel, waartusschen de blije kleur van een rok of blouse juichend „une note gaie” slingert. In den laatsten tijd heeft de kunstenaar in Limburg gewerkt, en uit die provincie zag ik uiterst teere en toch strakke landschappen met schapen, een stil gemijmer van blank licht, een rustig schuiven van kalm-weifelende klaarte.

Met al het mooie, dat van Meegeren al heeft gegeven, geloof ik, dat, als hij zich vrij en onbezorgd verder kan ontwikkelen, wij nog zeer veel van hem kunnen verwachten, en het is mij een waar genoegen geweest op dezen veelbelovend en jongen kunstenaar nog eens de aandacht te hebben mogen vestigen.

Wat het uiterlijk gebeuren van Van Meegerens leven betreft, ik meen met het volgende te kunnen volstaan. In 1889 te Deventer geboren, bezocht hij daar de H. B. S. en deed in 1907 eindexamen. Daarna kwam hij in de beeldende kunst onder de bekwame en gewetensvolle leiding van den heer B. Korteling, van Meegeren's vader ingestemde voor de studie van bouwkundig ingenieur te Delft, en hier kreeg hij teekeningen van Prof. A. F. Gips, wiens assistent hij werd, na de akte M. O. teekenen te hebben gehaald. Hij brak de teekenen te B. I. af (na het grootste gedeelte van de examens gedaan te hebben) ook ten gevolge van een groote aanmoediging tot het schilderen worden, bestaande in het winnen van

Jongen met tulpen.

de gouden medaille bij een prijsvraag van de afdeling Algemeene Wetenschappen, waarvoor een aquarel van een Kerkeinterieur werd gevraagd. Daarna is hij zich geheel aan de schilderkunst gaan wijden.

Den Haag, 2 Febr. 1918.

EDWARD B. KOSTER.

Een wonderbaar Lichten

DOOR

6) ELISABETH FRANKE.

(Vrij bewerkt naar het Hoogduitsch door JACOBA).

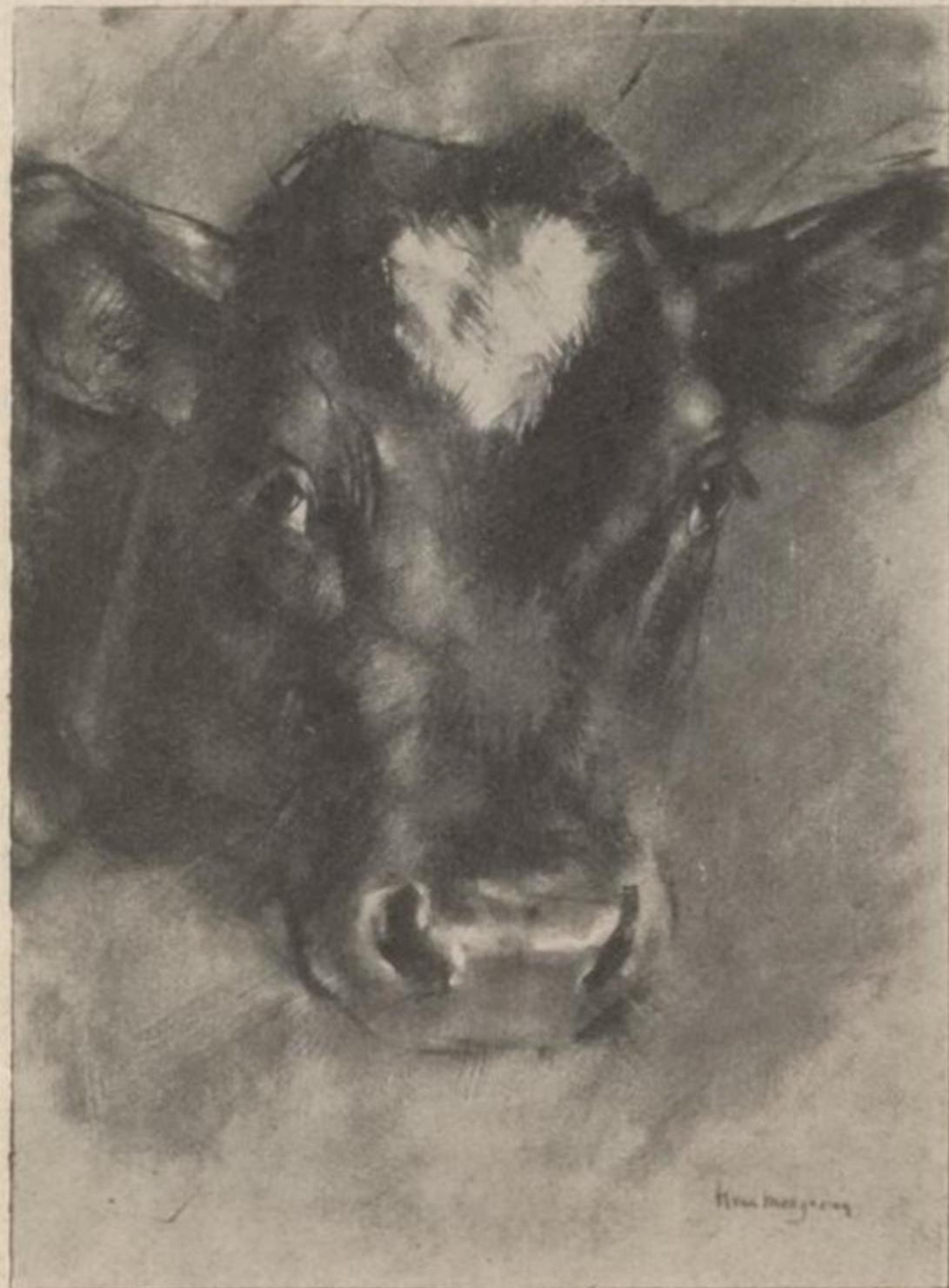
Den volgende morgen vertelde een der gasten aan het ontbijt, dat er een jong meisje dood uit het meer was opgehaald. Een jonge Amerikaansche, die geen geld meer had en die tevergeefs naar de een of andere betrekking had gesolliciteerd. In haar vertwijfeling is zij toen in het water gesprongen.

Mijn hart stond stil. Wat zouden zij er allen over te zeggen hebben? Het was mij als was ik de persoon in kwestie en alsof allen gereed stonden om mij te veroordeelen.

Doch geen van allen zeide iets.

Niemand bracht ook maar een enkel woord over de lippen.

Toen wist ik, dat ik niet de eenige was, dat zij allen deze ure kenden.

Kalfskop.